

Instrukce dla Oficiantow
w Roku 1816 Cz. 2.

Lietuvos TSR
CENTR.
BIBLIOTEKA
Mokslų Akademija

Instrukcja dla Jana Namierza Rosińskiego Lustratora.

2

1. W terenach Mosciań dobrych, czyżni ich starostwami, a wprawnym temu koleji Inżynierów, czyżni smutkiem nabawia, które są zdania że panosi podniesieni tosem do bytu lepszego. drugich mały szkodliwych roznieci sposobami uciskają; inni zaś z klasy biednych roznieci są, sami na ryłce przez ete prowadzeniu gospodarki, przez kulturystwo, przez pisanstwo, y tym podobne błędy. Obowiązkiem jest J.P. Lustrator oglądać ni uwagać na Łasce oraz wszelkie po Wroci, przypatrując się, każdego miasteczka Gospodarstwa, y ich po szeregulnym prowadzeniu są; a najwymagany być każdy Gospodarowi uprze uprawia rolę, jeżeliby który opóźniał, pytać, skąd y dochościć najczelniej i szczerzej przyczyną opóźnienia zwyczajnej pracy uprawy ziemi. Dotychczas wina kulturystwa, lub innego etego rodzaju przez które zwykli Gospodarze najłepiej ubożać, powinna być zganiona y na takichimi ludźmi ostrzeżenie bacznąć y dozor przez J.P. Lustratora rozciągająca. Miasteczka, czyżni przestroż mscan jest J.P. Lustrator dla strachu pizcii plagami ukarać a one poprawiających są, y ogląda etym gospodarzeniem mieć donosić.
2. W każdym Miastce y Łasce każdego Gospodarza, a szeregulnie opuszczających są, ma J.P. Lustrator opatruwać czystość siewny, y rolę; jak ona uprawiana, y czy ona, sami za ogroją, pilnością by możniejsi nie zanabiali biedniejszych ludzi grunta, a co są, namienić ziemi. Oronaj, też samo, skutość zachować należy y o szeregulnych roznieci y o utylmaniu potrzebny wszelkiej budowlu, przypominając szeregulnie poprawę dachów, których opuszczenie do najgorszego upadku zbliża, wszelki budynki.
3. Jeżeliby dla odlinoctwa, lub choroby, albo niedostatku uprząży nie był który Gospodarz w możności sam rolę swoją uprawić, y Łasce, oraz budowlu swoją opatrywać, czy zepaować, stakich donosić mieć jest obowiązkiem ze wszystkimi do tego potrzebami szeregulnymi. Wobec zbecnu nadobodającego J.P. Lustrator Użytku każdego Gospodarza, a po odsiewu Łasce da wiadomość Łobionu, przynajmniej do sztetności wieli listem na Łasce składowe ile istotnie z obliczenia suminiowości będzie potrzebował, y Łasce by bez wiadły Dworu nie przedawał, a równa skutość y dozor jest Łobionu Janajny zachowane być powinno szeregulnie, bacznąć, na tych listach zwykli ustawa, porządek, Dworowi są na przysłuchać. Winien w takich wypadkach każdego roznieci Łobionu potrzebę, na usilny on wymsiężyć y dobremu Gospodarzowi pod dozor do Lewina oddać, którego bez wiadły Dworu nieżać niepowinien. Porządek Łobionu może użyć na Łasce wani Podatków Manbowi należnych, y na utylmaniu potrzeb gospodarskich. Dla doskonalszej pilności rozpoznawczy Gospodarzy poeciowych może J.P. Lustrator stanowić Doradców, którzyby pod nieobytnością Lustratora przestępkami opuszczających są, y one pilniających Gospodarstwa donosili.
4. W Przejedzie po Wioskach jeżeli J.P. Lustrator uwagi, swoję, wracać na Wianem y zeli wntch ludźmi w dniu powzedniu opuszczając robotę, nie pija, za dostatecznym tego nieczynię w Wianem niepokojności oraz niezwyżi domu takiego szłowika opuszczającego Gospodarstwo przez kulturystwo napomnieć powinien, a w zdarzeniu ni poprawy donosić mieć jest obowiązkiem.
5. Jeżli możności należy się, starać o dostateczną wiadomość wszystkiego Byta y kani

bardzo gospodarza y pomawiać czyste Faleceni by żadna sztuka mimo wiedzy
Dworu niebyła przedana!

6. Powinien czuwać y okazywać się Zapytując wszelki kłopot y Gospodarzy nie utykając kło-
wiska cudzego, nieznanego bez Parportnego w liście jakich może być ukrywać kło-
tynier lub też szubry Wojskowy Rekrut czy Soldat, Za takich bowiem odpowiedzial-
ność Zwinności Najwyższej jest spoga, a na to może J.P. Lustrator sam narazić się
W Zakonem skazania ludzi podlegających dostawiać do mnie onych nakazy.
Janice by przez przynależnych niebyły naruszone czystej pilności poleca się, a w przysz-
łości przez kogośkolwiek przyzwolenia choćby najdrobniejszej części Ziemi wraz mieć
donosić.

7. Obowiązki J.P. Lustratora mające wpływ do Ekonomiki potrzebują tego Inaydowa-
nia się na Sędziach Ekonomicznych każdej Władzi, a w tym czasie y raport wsey
winien być woby się Zdanysto dostatek!

8. Za dostrzeżeniem koniecznej potrzeby pomocy Misakalnej Budowli Woszczaniskiej lub
jakiegokolwiek Gospodarskiej, równie y Koncerny, albo budowania nowej, donosić mnie
nakazy. Przykazywać wszystkim Gospodarom, y okazywać się pominać ostrożnie Cechodzenie
się z ogniem! Po każdym Zdarzeniu się mogącym przyspacho z Dwaru winien J.P. Lustrator
znieść na miejscu pogorzeliżka, spisać przez szczegóły zniszczenia, y wszelką stratę
gospodarską!

9. Przechodząc J.P. Lustrator ma Woszczan by do pasienia Bydła y koni każda Wios-
niata ugodzonego pastera, albo też w koley sam każdej Gospodarz niechający przy-
kładać się do kaptaty Pastera, to powinności dla całej Wsi odbywać dla strzeżenia
od Zwierz y Złodziejow, a ten porządek Zachowany być powinien y czasu noclegow dla
pilnowania koni!

10. J.P. Lustrator bez mojego pozwolenia y wiadomości do Obowiązkow swoich oddawać
się niema wolności, choćby na najkrótszy czas.

11. Dorozowi J.P. Lustratora Magaryn Woszczanicki powierza się winien tylko utykamy-
wać najporządniejszemu Rejstru wybranego y rozdane goza liczącym potrzebującym
na Zymnie y Wsiowy, y mieć Zawsze One gotowe do Obliczenia z którego, gdyby się
okazały Defekta za nie odpowiada.

12. Żadnej Zsumanki na swoją potrzebę, J.P. Lustrator brać nie powinien mając powo-
leni trzymania dwóch koni własnych do odbywania wizyt po Wsi, a dla tych
Czwórka Deczek której potrzeba jest, J.P. Lustrator Sędzi roczny Publicznych kłopot
dłuzi się mieć bezkarnie, a stot razem zemną!

Wzajemnie J.P. Lustratorowi z Obowiązkami swymi czule y wiernie spełniać niezawid-
ba, oraz wszelkie prawidła postępowania dostatecznie Zachowa, wszakże gdyby się oka-
zał wybaczącym od nich, utraci miejsce, y Sędzi tylko wypierona, za czas bytu
w służbie swojej odbić, winę Za takiego nastania w sobie samym Inaydnie

Instrukcja dla J.P. Lowczego Birulewicza!

3

1. Dozorowi J.P. Lowczemu powinna być Artykul wariny w Maiztku y Ekonomice jakim jest Prawa, obowiązkiem by żaden inny Okiekt jego nieczynował tylko sama pilność orcy!
2. Pilnowaniu Granic w Lesnych zwlaszcza miejscach należę do J.P. Lowczemu widomeń wzię dopetnić się, mogącego przez Szadziących gwałtu, obowiązanym natychmiast Szaportować do mnie, nieczyniąc żadney samy ugody mimo widły moicy pod odpowiedzialnością.
3. Stowiony w Lesu cudzyi otowisko czy przez Lesniczych, czy przez samego J.P. Lowczego nie powinien być uwolniony, lecz przystawiony do mnie sam, lub jego uprząz, jeżeli by tak nad wolność sobie dał, uczynił, lub niedopilnował Lesniczych takich, którzyby ugię datkim, osmuliłi się bez doniesienia, uwalniać sami stowionych na uczynku, J.P. Lowczy utraci miejsce, a Lesniczy ukarany, jeżeli się dyscyplinami y od Obowiązku Lesnictwa oddzielony zostanie?
4. Nie wolno J.P. Lowczemu chociażby z Najwyższym Przykazem dla Szarby Prześwitynej Kapituły byto, bez moicy na piśmie Apygncacyi, ani żadney sztuki dawać ani żadnego woru drzew, tak ludkiem cudzym jako y swoim wydawać, pod równą odpowiedzialnością, jak wyżej?
5. Polowania wszelkiego po Lasach y kniujach Hodowiskich niema moicy J.P. Lowczy spłatom dawać, a do dostatecznym jakimś Lwim, czy przez siebie czy przez Lesnikow natychmiast donieść mi nie winien, a o gniazdach Wilczych Lesnik obowiązanym dowiadywać się y śledzić, a z dostatecznym należę dawać wiadomości, dla przedsięwzięcia środków Zapobieżenia szkodliwej jakiej się szkodzie zdarza w Włości?
6. Pomiwar Szarby obowiązanym, dać Lesnikom Ammuniacyi przeto z jakimkolwiek Lwim dużego czy małego zabitego, Szarba należę do Szarby, a nie na użytek dozoruących. Za przestąpienie tego Postanowienia J.P. Lowczy odpowiada, a Lesniczo wykraczający tym ustawom karani będą? Co się namyśli o Szurach Lwińczych, to samo uwaranynd byłoby powinno, y o inney Lwińczy, która udy nie należę do Szarby, y moicy rozważenia?
7. Jak nie wolno J.P. Lowczemu Apygncacyow odemnie wydanych wymować, tak też nie Apygncacyow, do dawać, a to pod odpowiedzialnością?
8. Kartce Apygncacya pod Datą, powinna być do Rejestru wsiągniona, i w jakimy ilości spełniona Zapisana?
9. J.P. Lowczy obowiązkiem do tygodniowego Szaportu o wielości odebranych Apygncacyow y na jakie Artykuty, oraz jeżeli one już spełnione, albo nie: jakie Kwatery obichat w tym czasie, jakie Frobit dosledzenia szkod poczynionych, i jakie na dal poczynił ostrożności.
10. Obowiązkiem jest J.P. Lowczemu widzieć gdzie jest jaki walcownik, ażeby za nadejściem

Instrukcja dla Schmośe Panoss Ekonomow

1. Ziemia Najworniejszy Obiut w Gospodarstwie ta dobrze uprawiona przynosi korzyści i sibi najkorzystniejszo, gdyby więc na takiej ziemi miał J. P. Ekonom czynność, y bacność; szerególniey obowiązui do najpilniejszego dozoruwania, nie spuszczać się na Namiestnika albo fiunow; Ziemia powinna być wykopana, dobrze wybrana w czasie najlepszym pnetrolana, y do usiuow przysposobiona w porę?
2. Usiuow w wszelkiego Złozu powinny być skuteczniane na grunciu najlepszym uprawnym w porę, y miuściu odpowiednym ziarnu. Wskazego usiuow sam J. P. Ekonom albo Namiestnik z fiunem przylotnym świadkiem być ma; a ostatni kazdy posiw karbować powinien, dla sprawdzenia Zapisow w Regestrach, w których podobnie J. P. Ekonom kazdego dnia bez odkładu Zadnego Zapisywać iest obowiązany?
3. W czasie Złozu roznego Złozu, kazdego dnia Ukłetek pnetrolony w kopy utorony y regularnie przez J. P. Ekonomia w Regestr Zapisany być powinien; oprocz tego fiun winien Złozu szerególniey y w kazdym dniu z karbami usiuowem stawać dla sprawdzenia a wzdaleniu niezgodności, razem wraz z fiunem weryfikować, y śledzić pomysłki a jakiego nastania wypadka, y o niu mnić bez odkładu donosić, podobnie Zechowanie się, y przy Złozu siana być ma.
4. Złozu wymiatające się w Hodole, cełować J. P. Ekonomia zajmować powinna, y dla tego należy pilnować, by wymiatać najdoskonalszy byt, y Złozu w Włozach niu zastawiać, po wymiatać którego pilnowanie, wyarszowanie, y wymiatać oddawanie być powinno zaraz J. P. Piarowi Powentowemu. Wymiar winien Złozu sam J. P. Ekonom Złozuować się. Wymiar czyniony być ma pod strych, bez najmniejszej wyarszoci, y kazda ilość takowa w tym czasie Złozuwać się powinna w Regestr bez odkładu.
5. W Ukazaniu wykraczających Włozian powinien J. P. Ekonom przybrać na siebie postać Cyca y za radą sąsiedku y uwagi pilnować się, między łagodnością, a rogawicą, smodku stanowić kara; która Za kazde niepostawienie, albo inny taki wypadek, pięciu a najworniey dziesięciu plag pnetrolić niema. O pretempstwie większej wagi potrzebnym przykładniejszego ukarania obowiązany iest J. P. Ekonom donieść miu y winowayce dostawić, do karania ludki pretempstnych najworniey używać dyscypliny?
6. Powinność Wystrugi Włozianiskij długi Pariszczyna, obracana, y używana być powinna tylko do Zalatwinia potrzeb Szundowych, albo dla ucypania pomocy koniecznej potrzebującym Włozianom, a ostatnie udnak, bez szerególny miu y wiatki y pnetrolania niu dawać. To wskaze postanowienie, by najregularniey spetniało się, najworniey Zalicom pilnować, nie spuszczać się, na Namiestnika lub fiuna albo Wójta, który dla własnych wzdolow Łyżkania, jakiego datku, lub dostania wodzi, mogą powinności, szerególniey, co ludkiem stawato być, przycyng, ucisku, przez Dżicu Bek y robota oznaczona opozniatoby się. Należy przy tym kazdy dłuin wystrugony przez ciowicka we Dworze powinności, Zapisać w Regestrze, na to odmiu donijm

z wypracowaniem, co y górze robot, rownie y zdobyty gólskiolowik drodka wiecej Schar-
bowey lub Publiczney przez Włocianina, tenze porządek zachować należy. Nadto
kardego sztowicka będącego na Świnnolci winien J. P. Ekonomowi osobliwie wiadzieć.

7. Jakichkolwiek artykułów Psychody y Rozchody byde mogą, tych występkich jak pływ-
chody Inayduiz, sily, wotym manysu do Rejestrow wciągnąć, tak kiedy byde rozchody
wotym samym czasie one do Rejestru zapisywać bez odśladu?
8. Raport kardego Tygodnia wystawiony Panszczyzny y na co wzięty, oraz jakichby
artykułów Psychody lub Rozchody wotym samym czasie byty, winien J. P. Ekonomowi po-
dać.
9. Bydła doświadczenia J. P. Ekonomia poleca sily, obowiazując by one w porze teraz letniej
na miejscach najlepszych pasione, przez pastery czuyne pilnowane, y na szkody nie na-
razone byty. Winien tedy J. P. Ekonomowi rozprawić wotym samym okum na miejscu paszowego
sily, Bydła, dla porzeczności Sztoczenia. W jesieni należy bardzo pilnować aby
w Oborze y po szlewach byto nayporządniej wystano y Szwarcze sucha utflimiyerene
albowiem zamoczenie nog w Oborze jesienne nayszkodliwsze uist bydło. W zimowym
czasie podobniej szlowy powinny byde sucha, y starac sily, by stomy pod nogami by-
dła miało dosyć, ta imu stary dla ogmania sily. Niemu takze dobrego dostarczać
tręba, którego dla małej teraz liczby Bydła Inayduizowego sily, w oborze wystawiać
można. Niemu tak dawany byde ma między drabiny, jakie kosta Szwarcz w szlewach
albo też środkiem ich zrobić należy; uwagażać obczerność szlewów y mażać uwagażać
Bydła mocniuszę radno, Stalszego do jada nie ograniczać. Nadto przypatryć sily należy
y wyzaminować pastery, sily niemażduiz, sily, w Szwarcz Sztuki srogie y kta. ta-
ki wystawione byde powinny, a wstawianiu po szlewach należy obczernić mocniuszę
sz do mocniuszego, Stalszego do Stalszego, a zupełni niemażduiz Sztuki oddzielni sta-
wac sily, mażę, y tym ostatnim lepszy karm dostarczać. Takim porządkiem Za-
chowując, Szwarcz sily, mażę od wypadków nadwyzczaynych.
10. Wieroznego Obchodzenia sily, z Ogniem zdmawiać sily, skutku naymniejsze odda-
ich nastania przycyng, Szwarcz sily, by z nim czułość y bacność zachowana byta, a ni-
ostronni Inayduizowych sily, przestępnego, niepostępnego Szwarcz, y Szwarcz obchodzą-
cych sily, karmać należy. Szwarcz, nie tylko po Gumie albo po innych miejscach
y budowlach Gospodarskich, lub po Działkincze, chodzieć atoby nikt nie wazył
sily; ale Szwarcz palenia lutki Szwarcz. Podobnie by nikt między budowlę y
na działkincze niemażduiz pilnować Szwarcz.
11. Ponieważ Włocianin uborej, nayczuynej y przycyng podzielsu kłose nastawo wy-
klu x nurgoc między kobietami nayczuynej tworzami sily, a czasem zinnych mniej
waznych widoków, preto należy na to naybardziej czuwać, starcie wszelkie do dła-
tow pteż nich przycyng, ile możności oddać, y do uskutenienia takich pla-
now Włocianin bez mojej wiadły niemażduiz.
12. Wtorek wotym Włocianin niepodobna by dłały między Włocianami niemażduiz, sily
które nich Szwarcz nayprawdliwiej umiarkow, Szwarcz idney albo drugay stro-
nie stoczko podobna sily. Naylepszy tedy wotym Szwarcz, kudy do dłały Włocianin.

Włoszanie przychodzą, uczyni się; urobi styknie samych Włoszian wryci bzdury
ludku Stary z enoty y powciwosci z nasami; co tedy oni w przytomności y za pte
torum radu J. P. Ekonomy pod którego Przewodem dlić się to może postanowić
na tym strony pteścić mają.

13. Pteściegaci może obowiazanie y oddalac rozoznaczei utatwierdza funow albo Ma
mistrnikowi do poufalenia się. Włoszianami oraz pełnowac by Ofiary przez nich
jedne ktore bez widokow niewyktly nastawac ptezymowane byty. Ptektuowam
się, że te y sam J. P. Ekonom pteystigami y darami od ludki ptegaratkać bytkie
dla uniknienia opinij szkodliwej otowukowi Ptechetnemu, y dla tego że wotawie
obowiazanym bytley wzstku daz pteyjtly ze wstydem powrocie.

14. Budowla wrotka Solwarska powinna bytć utstymana naychytsey y naypo
rzadney, a za dostarczeniem naymniyszego poprucia się dachu lub scian niedo
pewnozaić z wywzienia, Starac się, Zaraz bez odkladu naprawic.

15. Czety Gospodarz niepowinieli swoiaz uwazy honoruji, na samym tytlu Fundum
Cociom tego podpadajacych, ale obowiazany ust rozozgnaci ony na Gospodarzow
cotey Włocy, y uwarac jak ktory subie prowadzi, jak budowla utstymiu, jak
rolz uprawia, y jak się we wrystkim Inayduie, opiscatych, kullajow, albo do
pieniędzy Stomnych upominac, ptestregaci y harac może, a w nadzwyczajnych
zbytkach, może donieć. Pilnowac by choty y wstulkiego ziwania budowla po Włoch
byta naychytsey utstymana, ptektuowaca jakinystwik reparacyi po prawiona. Pte
wonalystey porze wyrobione, y one przez hardego Gospodarza zamane nayporzadney
a nie magazym tego dla Cctinocitwa lub choroby uczynie pomoc dawac.

16. Bez moiej wiadomosci y pozwolenia J. P. Ekonom od Obowiazkow swoich nie ma wolno
si oddalac, chocty na naykratczy czas.

17. Suomanek Włoszianiskich pod ładnem widokami, do wrycia w jakicholwiek drog
ani za swoiz potrzeb, ani w Szarbowym Interesie trac' nie wolno. Albowiem J. P.
Ekonom moiaz pozwolenie tytmania wlasnych lion na szarui Szarbowym y
pzwazone na hardego beczke dwu Cwra, może onym zatatwiac wypane mogocz
podroz.

18. Pensji J. P. Ekonomu mieć bętkie w Roduciskach Publi Treb. Sto i mi zai po drugich
Solwarskach po Publi Treb e usidawizyt, Ordynarya Zar tak dla samych J. P.
Ekonomow jako y dla czeadki Solwarsney, ni ustanowi się, ale wrycie chota y ostra
sy wolne wmiare, potrzeby miejscowej. Tostnega się uianak y Rekomenduij się
nuymocniey szeregnośc Gospodarska, jak można naykrypuatniysze zachowywac
Ptestereni by na stronie, Zaden produkt ni zbawac pod odpowiedzialności.

19. Wlam zupełny charakterowi J. P. Ekonomia ze Obowiazeli swoje orule y wimni spetnaci
ni Zamidka, oraz wrystku prawidła ptepisane dostatecznie zachowa, wszakto
gdyby mimo spotkuwanis okazat się, wybaczcizajym od nich utraci miysce a
Pensya tytko za czas bytu wstuzki wrystony odbune, wina, zai takiego nastania
iwo bi samym Inaydki Watt.

Nota Przysięgi dla Ciunow

Ja N. wybrany przez Lwówchność Dworna, na siana Przysięgam przed Pa-
nem BOGEM w Troicy Świętej Jedynym. Natym jako wozowi i bionu Łozu
będę wozni snopy y kopy liżyci onych orzności najezerulej strzedz, az poki do sto-
dot nie zostanie wprowadzone. Natym jako probę od kandej kopy po udrzym
snopie brać będę. Natym jako probę wymiotu y zmięgo namianu najniebezpieczniej pil-
nować, oraz wymiotu najlepszego wryżtkiej Krawcencyi roznego Łozu y wymiaru
tego najsprawiedliwiejszego dostregać. Natym jako w jakimkolwiek miejscu znajdzie się
Lwowa wryżtkiej do Spichnia oddawać będę, y takż liżyci u siebie na korbach
oznaczać. Natym jako ze Stodoty najmniejszej orzności na stronie sam ni będę
brać, dawac, y komukolwiek dozwalac. Natym jako orzności wryżtkiego strzedz
y pilnować najwiecej obowiązui się. Natym jako wzdawzeniu postfiterenia
orznego wryżtkolwiek Krawcenci Prawdziwej Kapituły szkody, Lwówchności
Dwornej Najwyszej bez odkladu najwiecej donosić będę, y natym jako
wszystko to spełniać najniebezpieczniej y najwiecej petytkom. Tak mnie Panie
BOGE dopomoz y Jego Najwysza Trojca,

Nota Przysięgi dla Lesniczych

Ja N. N. Przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Troicy Świętej Je-
dynemu. Natym jako wyznaczony do pilnowania Lasow, nie tylko onych strzedz
będę, orzności, ale y najmniejszej orzności, nieporozu, nikomu, sciżyc, y wywieść. Na-
tym jako nikomu sam ni sprzedam, ale nadto kudy kogo postfiterzy, chroćby y naj-
wiecej Dorozu Lasu doniaz, Lwówchności Dwornej. Natym jako Ładney
Lwówczy ni sprzedam, ale postfiter obowiazku oddam Dworowi. Natym ze
dawności granic pilnować będę, o wyrodekach polowach, znalez się mogących
nad pomiast donosić. W Dowod tej moiej Przysięgi skroczone wykonaney Saluz,
Knyz Pawlicela, y Święta ugo Ewanguliz,

Talowy, Kupie Szeregolnych Pratrub y ow y pety
zię do approbaty pety by taize przedsiawic
Kawer Jona i konnotowa na i Towarzystwa Kł. D. H. H.
Tepu Kapituły mianey dnia dwudziestego Roku 1674
Kł. Bogusławski Prezydent Kapituły

Stodwickie -

Stodwickie

Papiery

Stodwickie -